

KUNSTIÕPETUSE AINEKAVA 1.–3. KLASSILE

1. Õppetegevus

1.1. Tehakse enamasti lühiajalisi praktilisi ülesandeid (ca 45 min), mis sisaldavad mingi töövõtte, tehnika või loovülesande lahendamist ning millele võib tunni lõpus anda vähemalt suulise hinnangu. Valmistatakse ruumilisi töid (konstrueerimine, voolimine, kujustamine), maalitakse ja joonistatakse – lähtutakse ainekesksest arendamisloogikast (vertikaalne suundumus).

1.2. Arvestatakse selles eas lapsele omast põhitegevusele kaasnevat sünkretistlikku lähet (horisontaalne suundumus) – lapsele meeldib tööd tehes seletusi anda, etelda ja laulda. Tuleks leida võimalusi ka lastepäraste *happeningi*-laadsete ürituste korraldamiseks.

1.3. Tehakse töid, mis oma olemuselt laiendavad aineõpetuse sisu, nt kokkupuuted disainiõpetusega, etnograafilise ja rakendusliku käsitööga (horisontaalne suundumus).

1.4. Mõningaid õppeülesandeid on kasulik teha vähemalt paari- või enamatunniliste tsüklitena, et paremini tehnikat kinnistada (näiteks voolimine), kusjuures selle tsükli sees võiksid vajadusel vahelduda figuraalse ja abstraktse ning ruumilise ja tasapinnalise iseloomuga tööd.

1.5. Tööülesannete järjestamisel arvestatakse põhimõtet keerulisemalt kujutamisel lihtsamale. Lapsed võivad skulptuuri tehes või maalides vahetu eneseväljendusena luua keerulisi kompositsioone, mis vaatajat oma juhusliku naiivsusega lummavad, häirivad või hoopis arusaamatuks jäävad; õpetaja ülesanne on seda isikupärast eneseväljendust suunata.

1.6. Inimese- ja loomafiguuride kujutamise juhendamisel kasutab õpetaja võimalikult palju mitmesuguseid näitvahendeid või teeb ise tahvlile dünaamilisi visandeid, skeemide kasutamist ja nende ettenäitamist välditakse.

1.7. Õppeülesannete järjestamisel lähtutakse põhimõttest ruumiliselt tasapinnalisele: nt, voolime looma ja alles siis teeme temast joonise.

1.8. Maalimisel kasutatakse veega lahustuvaid kattevärve (guašš, tempera), mis võimaldavad värvide segamist koos valge värvi kasutamisega ja mitmekihilist maalimist.

1.9. Illustreeritud kunstivestlustes arvestatakse põhimõtet lähemalt kaugemale (kõigepealt tutvutakse kodukoha arhitektuuri ja kunstnikega), mida käsitletakse osana praktilise töö tunnist.

1.10. Selles vanuseastmes, kus tehakse lühiajalisi ülesandeid, tuleks anda igale lapsele tema töö eest suuline ja võimalikult positiivne hinnang. Tunni lõpul analüüsitakse valikuliselt mõningaid õpilastöid, kuulatakse ka klassikaaslaste arvamusi.

2. Õppesisu

2.1. KUJUTAMIS- JA VORMIÕPETUS. Inimese kujutamine: täisfiguur eest- ja külgvaates liikumises, portree eestvaates. Eluslooduse (loomad, linnud, putukad jne iseloomulikus asendis ja liikumises), eluta looduse (kivid, vesi jne) ja tehismvormide (ehitised, sõidukid jne) kujutamine joone ja silueti abil. Tutvumine geomeetriliste põhivormidega seoses igapäevaesemetega (ruumiliselt voolimisel ja meisterdamisel ning tasapinnaliselt joonistamisel ja maalimisel figuuride ülesehitamise ühe võttena).

2.2. VÄRVI-, KOMPOSITSIOONI- JA PERSPEKTIIVIÕPETUS. Kuuevärviring: põhivärvid (kollane, punane, sinine) ja nende segamisel saadavad II astme värvid (oranž, roheline, violett). Helestamine ja tumestamine ning külmad ja soojad toonid. Meeleolu väljendamine värvidega. Pildi pinna organiseerimine (kujutatava suuruse ja paberiformaadi erinevad suhted). Pea- ja kõrvalelemendid ning taust. Pildi üksikosade tasakaal. Rütm, rühmitamine ning osaline kattumine. Ribaornament. Suuruse vähenemine kauguses.

2.3. DISAIN JA KIRJAÕPETUS. Meisterdamine, lähtudes otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja iluõpetusest (mänguasjad, nukuteatri elemendid, liiklusvahendeid ja agregate meenutavad lelud, pakendid, ruumikaunistused, maketid jne looduslikest ja tehismaterjalidest). Rütmiharjutused ja mängud kirjaelementide ja tähtedega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult). Tööd joonlaua ja sirkliga.

2.4. VESTLUSED KUNSTIST. Kunst (arhitektuur, skulptuur, maal, graafika) ümbritsevas keskkonnas. Oma kodulinna/asula, kodumaja/korteri, toa, suvekodu, aia/pargi kujundus. Tarbevormi kuju ja funktsioonid. Raamatukujundus. Kujundamine teatris. Multifilmid. Kaaslaste tööde analüüs, tolerantne suhtumine kaasõpilaste töödese.

2.5. TEHNIKAD JA MATERJALID:

- skulptuur. Voolimine savist või muust pehmest materjalist. Erinevate tekstuuri loomine. Meisterdamine loodus- ja tehismaterjalist (pakendid, plastid, traat jne). Voltimine: karbid, loomad, inimesed jne;
- maal. Kattvärvidega (guašš jt) maalimine spontaanselt ja läbimõeldult. Töötamine värvi- ja viltpliiatsitega. Kollaaž rebituna värvipaberitest ja/või makulatuurist;
- graafika. Joonistamine pliiatsi ja viltpliiatsitega. Punkti ja joone kasutamine faktuuri loomiseks. Paljundusgraafika: natuur-, papi- ja materjalitrukk guaši või temperaga.

3. Õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

- oskab kasutada ohutult töömaterjale, -vahendeid ja kunstitehnikaid loominguks eneseväljenduseks;
- oskab valmistada mahulisi figuure ning mänguasju voolimis- ja muudest materjalidest;
- oskab kujutada liikuvaid figuure;
- peab silmas pildi kompositsioonireegleid;
- oskab luua ja kasutada lihtsamaid faktuure;
- oskab teha kollaaži ja voldida paberit;
- oskab kunstiteoseid lihtsas vormis kirjeldada ja oma eelistusi põhjendada;
- väärtustab enda tööd erinevaid lahendusi;
- märkab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas.

KUNSTIÕPETUSE AINEKAVA 4.–6. KLASSILE

1. Õppetegevus

1.1. Arendatakse edasi ja täiendatakse I kooliastmel läbitud kunstipedagoogilisi suundumusi. Leitakse võimalusi erinevate graafikatehnikate (ühekordsete ja paljundustehnikate) kasutamiseks ning täiendavaks tundmaõppimiseks ka väljaspool kooli. Külastatakse võimaluste piires kunstinäitusi, kunstnike ateljeesid ja töökodasid. Rõhutatakse kunstivestluste osa praktilise töö tundides ja seostatakse seda vastavalt võimalustele ajalootundides läbitava esi- ja vana-aja käsitlemisega, vältides otsest illustratiivsust praktiliste ülesannete valikul. Rõhutatakse läbitava ajastu kunsti olemuse tundmaõppimist ja rakendamist loovülesannetes.

1.2. Kuna õpilases hakkab kujunema kriitiline suhtumine oma töösse, kombineeritakse tööülesandeid nii, et need oleksid omasemad kord ühele, kord teisele küpsemisetapile ning erineva väljenduslaadi ning kalduvustega õpilastele – vahelduvad figuraalsed ja abstraktse iseloomuga kompositsioonide tsüklid ning arhitektoonikalahendid. Võimaluste piires eelistatakse õpilase tööle suuliste hinnangute andmist ja võimalikult positiivse üldhindega hindamist õppeveerandi lõpus.

2. Õppesisu

2.1. KUJUTAMIS- JA VORMIÕPETUS. Inimese kujutamine: täisfiguuri ja näo proportsioonid. Miimika. Erinevas eas inimeste kujutamine. Inimene tegevuses. Inimese, looduse ja tehisvormide suhe. Visandamine naturist. Vaikelu. Varju tekkimine. Langev vari.

2.2. VÄRVI-, KOMPOSITSIIONI- JA PERSPEKTIIVIÕPETUS. Värvide segamise elementaartabel. Ühe värvi erinevad toonid (nt kollakas-, sinakas-, pruunikasroheline). Koloriit. Piiratud arvu värvidega maalimine (ka monokroomselt). Akromaatilised ja kromaatilised värvid. Kolmanda astme värvide saamine (oranž+sinine, roheline+punane, violett+kollane). Kujutatava lõikumine pildiservaga. Sümmeetria ja asümmeetria. Dünaamiline ja staatiline kompositsioon. Pildi dominant. Kompositsiooni tasakaal. Piiratud ja piiramata pinnad. Plaanilised pildi pinnal. Õhu(värvi)perspektiiv. Pöörd- ja kandiliste kehade kujutamine ruumiliselt.

2.3. DISAIN JA KIRJAÕPETUS. Keskkonna kujundamine sise- ja välisruumis (stend, klassiruum, oma tuba, mänguväljak jne). Kombinatorika geomeetristest elementidest ruumis ja tasapinnal. Tööd joonlaua ja sirkliga (ornament, pinnalaotus pakendi või maketi jaoks). Teksti kujundamine (nt seoses emakeele loovtöödega). Kirjaoptika. Initsiaal. Fantaasiakiri. Tarbegraafiline kiri (nt pakend, etikett jne).

2.4. VESTLUSED KUNSTIST. Kunstiliigid (arhitektuur, skulptuur, maal, graafika, tarbekunst). Koomiks. Rahvakunst. Kunsti väljendusvahendid (punkt, joon, pind, värv jne). Kunstimõisteid (originaal, koopia, reproduktsioon, autoritiraaz jne). Ainetevahelised (ajalugu, kirjandus, muusika, teater, film, televisioon, reklaam) seosed. Kunstimälestised.

2.5. TEHNIKAD JA MATERJALID:

- skulptuur. Skulptuuride modelleerimine savist ja lõikamine pehmetest materjalidest (vahtplast jne). Reljeef;
- maal. Maalimine kattevärvide ja akvarellidega. Tööd kriidi- ja õlipastellidega, värvi- ja

viltpliatsitega. Kollaaž värvipaberist ja/või makulatuurist;

- graafika. Joonistamine grafiit-, vilt- ja pastapliatsiga. Paljundusgraafika: kõrgtrükk (nt papi-, materjalitrükk).

3. Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- omab ettekujutust visuaalse kunsti liikidest ning nende väljendusvahenditest;
- tunneb ainekavas kasutatavaid visuaalse kunsti mõisteid ja oskab neid kõnes kasutada;
- oskab kasutada ainekavas loetletud töömaterjale ja -vahendeid;
- oskab valikuliselt kasutada tehnikaid ja kujutamisi viise loominguliseks eneseväljenduseks;
- tunneb abstraktsele vormi- ja värviõpetusele omaseid väljendusvõimalusi ning lihtsamaid kompositsioonivõtteid, oskab neid kasutada kujundamisülesannete lahendamisel ruumis ja tasapinnal;
- tunneb keraamilise voolimise ja kujundamise võtteid;
- tunneb kõrgtrüki olemust.

KUNSTIÕPETUSE AINEKAVA 7.–9. KLASSILE

1. Õppetegevus

1.1. Arendatakse edasi ja täiendatakse II kooliastmel läbitud ülesandeid, tööülesannete puhul arvestatakse juba peaaegu täisealistele omaseid kunstipedagoogilisi suundumusi.

1.2. Kattevärvide kõrval võetakse kasutusele ka akvarellvärvid nii spontaanselt valmistatavate tööde tegemiseks kui ka koloreerimiseks. Pikemaajaliste kompositsioonide tegemisel lähtutakse õnnestunud visandlikust kavandist.

1.3. Ruumilist kujutlusvõimet arendatakse projektsiooni- ja arhitektuurialaste joonestamisülesannete kaudu – joonestamisalased eskiisid ja joonised pliiatsiga. Ajalootundides läbitavate kunstinähtuste atraktiivsem osa seostatakse valikuliselt praktilise loomingu tööülesande lahendamiseks. Nii palju kui võimalik tutvutakse kunstisündmustega muuseumis ja arvuti abil.

1.4. Kuna selles eas on õpilased eriti tundlikud hinnangute ja hinnete suhtes, tuleks hinnata õpilasi väga läbikaalutult ja delikaatselt, mitte pärssides nende huvi kunstitegevuse suhtes.

2. Õppesisu

2.1. KUJUTAMIS- JA VORMIÕPETUS. Istuv figuur otsevaates. Poolprofiil. Karakteri kujutamine. Karikatuur ja sarž. Inimese, loodus- ja tehisevormide stiliseerimine, deformeerimine (nt 20. sajandi kunsti põhjal). Esemete modelleerimine valguse-varjuga (valgus, läige, langev ja omavari, täis- ja poolvari, refleks).

2.2. VÄRVI-, KOMPOSITSIOONI- JA PERSPEKTIIVIÕPETUS. Värvide kontrastid, vastastikused mõjud, kooskõlad ja tasakaal. Värvimodulatsioon. Värvide optiline segunemine. Kompositsiooniskeemid. Kuldlõige. Kadreerimine (ka foto- ja videokunsti). Abstraktne kompositsioon (geomeetiline ja vabakompositsioon). Erinev vaatepunkt (konna- ja linnuperspektiiv). Joonperspektiiv ühe ja kahe koondpunktiga. Ruumiillusionid (nt op-kunst).

2.3. DISAIN JA KIRJAÕPETUS. Märk ja sümbol (peremärk, firmamärk, piktogramm, eksliibris). Groteski- ja laisulekirja võtted sule- või markeriga. Arvutikirjad. Kirjaoptika. Kombinatorika tasapinnal ja ruumis mitmesugustest materjalidest (paber, papp, traat jne). Moodul.

2.4. JOONESTAMISE ALGTEADMISED. Jooniste vormistamise nõuded. Projekteerimine ja selle liigid (ristprojektsioon). Kolmvaade. Piltkujutis.

2.5. VESTLUSED KUNSTIST. Kunsti liigid ja žanrid. Karikatuur. Grafiti. Reklaam. Tegevuskunst (*happening, performance*). Kunsti areng keskajast 20. sajandi lõpuni. Kunsti piiride avardamine. Virtuaalse kunsti väljendusvahendid. Inspiratsiooniallikad ja looming. Kitši olemus. Mõisted *värv* ja *värvus*. Õppeainetevahelised seosed (nt füüsika, matemaatika, muusika, kirjandus, ajalugu, kunst). Ergonoomika tähtsus disainis. Eesti rahvakunsti seosed põhjamaade, soome-ugri rahvaste ja maailma etnograafilise kunstiga. Massikunst: foto, film, video, reklaam. Restaureerimine ja renoveerimine.

2.6. TEHNIKAD JA MATERJALID:

- skulptuur. Modelleerimine ja konstrueerimine mitmesugustest pehmetest kalgastuvatest ja tahketest materjalidest (nt papjee-mašee, plastid, papp, puit, traat jne);
 - maal. Maalimine spontaanselt ja kavandi alusel;
 - graafika. Joonistamine söe, tuši ja värviga, sule ja pintsliga. Mono- ja diatüüpia.
- Paljundusgraafika: lame- ja sügavtrükk vastavalt võimalusele.

3. Õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

- tunneb põhikooli ainekavas olevaid visuaalse kunsti põhimõisteid ning oskab neid kasutada kõnes ja kirjas;
- oskab kasutada kõiki põhikooli ainekavas olevaid töömaterjale, -vahendeid, -tehnikaid ning kujutamise ja kujundamise viise kunstiliseks eneseväljendamiseks;
- tunneb vormi-, värvi-, kompositsiooni-, perspektiivi- ja kirjaõpetuse lihtsamaid reegleid;
- omab algteadmisi joonestusgraafikast ja lihtsamate jooniste lugemisest;
- oskab üldjoontes eristada visuaalse kunsti arenguetappe;
- väärtustab rahvakunsti;
- eristab kõrgkultuuri massikultuuri nähtustest.